

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fera d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.º

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-Pame Andreu Alcover, Plassa del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Bulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar y Pontévilla Brossa.

Surte cada dissapte per donar ventim i altres erbes a n-es qui s'ho guany

Parla En Revenjoli. Escoltan i oïreu

Bolays

N'hauem de bestreure un raig an es grans carronyes d'anticlericals perque no paren de ferne de ses seues per donar gust an es seu Amo En Banyeta-verda, que sembla que'ls ha donats encanteris de bruixats que van ab ell, que fan tot quant saben per donarli gust, allà ont tota sa paga que'ls-e pot donar, es molta de fel dins tots es gusts an aquest mon i moltes de tionades i flames vives a a l'altre mon per tota una eternidat. ¡Mirau si hu sou bobians tots es qui's fan sogueus d'En Banyeta Verda! ¡Emverguemlos, idò, un raig de bolays a ferir! veyam si entrarán una mica en reflexió. ¡Hala idò!

I

En Lerroux propietari

Si, aquell elet que, com no tenia aont caure mort, predicava an es seus «joves rebel·los», sa primeria de setembre de 1906, qu'havien de saquetjar tot lo que les vengués devant, calant foc an es Registres de sa Popiedat i fent fer uy a tot girant-ho demunt devall, i acabava ab aquelles tremendes paraules: «Robau calau foc, matau, violau ses novicies»; si, aquell Lerroux, que demunt un des seus periòdics va dir que estava ab sa seua má fer fer flamada a Barcelona p'es quatres vents;—aquell Lerroux, redentor d'ets obrers i de sa classe pobre, acaba de comprar a Madrid una casa, sa de sa Marquesa de Ceric, an es carrer d'O'Donnell, i n'ha pagades 240000 pessetes. E-hi ha qui ha tret es conte de lo que li costará an En Lerroux s'estatge an aqueixa casa, i resulten 35'28 pessetes cada dia. Vetassí es conte: 4 per 100 demunt 240000 pessetes pujan 8800; contribució: 1760; impost demunt es lloguers, 1320; adops i redressaments, 1000. Total: 12880 ab un any: quantitat que, dividida per 365 dies que té s'any, fan 35'28 pessetes. «La Veu de Catalunya» fa notar ayudament que an En Lerroux casi li costará tant cada dia s'estage de casa a Madrid com s'automòvil.—¿No es ver que resulta un redentor des pobres espatarrant En Lerroux ab un automòvil i habitant una cosa que li costa 240000 pessetes? ¡I fa alguns anys, com aná a Barcelona per redimir es pobres d'allà, no tenia aont caure mort! ¿No es ver que treu molt s'ofici de redentor de bobians i biduals? ¿No es ver que's lerrouxistes son un bestiar que du molta de llana, sobre tot an es clotell?

II

Brams de «El Ideal»

No pot estar que no n'amoll qualcún contra Deu o ses coses de Deu. Dissapte passat l'emprèn contra's «fum» de ses esglesies, això es, contra sa cera i s'encens que hi cremen. I s'animal, com e-hu entèn tant an això d'esglesies, com s'ase de s'ensafranar, ha calculat que a cada esglesia d'Espanya cremen cera i encens per valor de cinc pessetes cada dia; i, com també calcula que hi ha vint mil esglesies, treu per consecuencia que cada dia's gasten «cent mil pessetes» per una cosa tan inútil, an es dir des republicanots, com sa cera i s'encens, que's porien donar an es pobres.—¡Encara dirán si's republicanetxos no tenen bon cor! ¡Sabeu quin cor tenen aqueys bandues tan bo p'es pobres! Pero només se'n recorden de pobres aqueys belitres devant lo que's gasta per Deu, per esglesies, per culte diví. ¿An-e quin lerrouxista li ha ocorregut dir que ses 240000 pessetes que En Lerroux ha gastades ab sa casa que té ara a Madrid, hauria valgut més repartirles an es pobres? Figurai es mils i mils de tavernes i cafés i xibius i bordells que hi ha dins tota Espanya, dins cada un des quals se gasten cada dia, no ja cine pessetes, sino deu, vint, cinquanta, i dins qualcún cent, trescentes, mil o més pessetes, sense profit honest de negú, casi totes per fer més mal que bé. Figurai es mils de mils de pessetes que's malgasten cada dia ets homos ab tabac i ses dones ab modes, sense cap profit vertader, sense cap necessitat ni conveniencia de bon de veres. ¿Com es, idò, qu'aqueix cap-esflorat de «El Ideal» no li passa pe's escudeller de treure's conte d'aqueys milenars de milenars de pessetes que's malgasten cada dia sensa fer gens de bé a negú, i que son vint, trenta, cinquanta, cent vegades més de pessetes que no ses que's gasten ab cera i encens, i que's porien donar an es pobres que no tenen per omplirse's gavatxe ni vestirse's ses earns? ¿Com es qu'aqueix republicanot devant es milenars de milenars de pessetes que's tiren cada dia per tabac, ab modes i dins totes ses tavernes, cafés, xibius i bordells d'Espanya, no hi pensa gens ab sos pobrets, i just e-hi pensa devant lo qu'ell sense fonament de veritat calcula que's gasta dins ses esglesies cada dia ab cera i encens? Ah es qu'aqueix republicanot es de sa nissaga canallença de Judes, d'aquell gran noningú de Judes, que, comva veure que Maria Magdalena escampava demunt es cap del Bon Jesús un pot de perfums de bones olors, va dir també:—¿Per que ha d'anar aquesta a tudar tot això? ¿No hauria valgut més

vendreu i donar es diners an es pobres? Era que Judes odiava'l Bon Jesús; no hu poria sofrir que l'obsequiassen ni li fessen cap homenatge; i, per taparho, s'amparava es gran hipòcrita ab sa capa des pobres. Mentres tant ell tenia sa bossa, i anava ben alerta a donar res a cap pobre.—Això meteix fan es republicanots, un d'ells aqueix esgriguedoretxo qu'ha pegada aqueixa alsada de cul contra Deu i es culte de Deu demunt es paperot *El Ideal*. ¡Es sa nissaga de Judes, s'hereuatge indiscutible d'En Barrufet!—¿I com sap aqueix bandua de *El Ideal* que dins cada esglesia d'Espanya, una ab altra, gasten cada dia cinc pessetes entre cera i encens? ¡Qu'han de gastar cinc pessetes! ¡Si hi ha milenars i milenars d'esglesies que no gasten ni una peseta ni mitja, si m'apurau! Figurai vos es milenars d'esglesies que hi ha a Espanya que només tenen Rector i Vicari, o just Rector o just Vicari, i quantíssimes que ni Rector ni Vicari! Ara figurai si se n'hi deu fer molt de llayt de cera ni d'encens! Pero es paperots republicanetxos com *El Ideal* son així: aprofiten totes ses caygudes per fer odioses ses coses de Deu i de l'Esglesia; es que son inimics personals del Bon Jesús, com-e bons missatges d'En Barrufet.

III

Farsanteria des republicans i socialistes ab això de s'indult d'ets assassins de Cullera

E-hu es grossa sa qu'han desplegada ab això de demanar tals indults. ¿Qui hu dupta que's demanar clemencia es una cosa bella, digna, generosa? Pero s'ha de fer ab seny, segons dicta sa raó natural i es bé públic demana; no s'ha de fer questió de partit ni de tendencia politica, sino qu'ha d'esser just caritat i compassió de cor, sensa metáfara de sentiments borts ni de mala rel. I ab això han faltat es republicans de sa manera més indigna. Primer amannassaren que, si aquells assassins de Cullera sortien condemnats a mort, en cap manera e-hu permetrien ells que'ls-e matassen, perque primer mourien una revolució i farien botir sa Monarquia. Després, vegent la mar bruta i que ni sa Monarquia les menava por i que's Tribunals Militars les ne menavan manco, i que a les males les tocaria's perdre i no de poc, giraren es cayre a sa pedra, mudaren de vert en blau, acordant demanar, pregar, suplicar clemencia, misericordia, indult. I bé s'hi son desteixinats; bé hi han feta de la guerra pota; bé s'hi han tret es fret de peus es republicans i demés revolucionaris per escitar i interessar s'opinió pública espanyola a favor de s'indult

d'ets assassins de Cullera, parlant per tot arreu de sentiments humanitaris, de ses idees magnánimes i glorioses de perdó, clemencia, compassió, misericordia, i fins mos han parlat de «sa caritat cristiana», ells ets inimics personals de Jesucrist, ells que a sa caritat cristiana la treuen a grenerades d'allà ont poren, i cremen i fan mal-bé, fins allà aont les arriben ses forses, ets edificis i institucions que tenen per objete exercitar ab sos pobres i desvalguts sa meteixa caritat cristiana, i persegueixen com-e feres i fins maten, si'ls es possible, ses persones consagrades a exereir tal caritat cristiana. Si, aqueys meteys republicanots que com es de *El Ideal* ara s'esgargamellaven invocant sa caritat cristiana p'ets assassins de Cullera, son es qui declararen gloriosa sa setmana trágica. ¡I tenen sa poca alaxa d'ara, invocar sa caritat cristiana, que no's son aaturats may de perseguir! ¡No la vos poseu dins sa boca a sa caritat cristiana, jo republicanetxos de *El Ideal* i de tots ets altres pelatges! ¡No profaneu aqueix nom sagrat fent-lo servir p'es vostros atentats politics contra Espanya, contra s'orde públic, contra s'humanidat! ¡Contra tot això anáveu ab aqueixa companya de s'indult d'ets assassins de Cullera! No vos movia sa caritat cristiana ni cap altre virtut a demanar tal indult; era sa passió politica que vos movia; era sa vostra rabia revolucionaria, es desitx que vos roega de tirar l'Espanya dins s'abisme de sa Revolució, des desgavell, de s'escándol, de tots es mals, de totes ses ignominies. Això i no altra cosa vos movia a demanar s'indult d'aquells assassins de Cullera, correlligionaris vostros, republicanots com voltros. Si, republicans de tots pelatges: tots anau soyats de sa sane qu'aquells derramaren; tots sou cómplices o consents d'aquells horribles crims. Si, éreu uns insignies farsants, éreu uns farsants desvergonyits quant imploráveu misericordia i compassió en nom de sa caritat cristiana p'ets assassins de Cullera! Si fos estat sa caritat lo que vos movia, vos hauria moguts a condemnar ab tota sa vostra ánima ets atentats de sa setmana trágica contra es bens i ses persones de frares, monjes i capellans que feren mal-bé; haurieu condemnats ab tota sa vostra ánima ets assassins des Jutge, Escrivá i Esgotzi de Sueca; haurieu protestat contra's crim horrible des vestras correlligionaris de Cullera que'ls assassinaren; haurieu moguda una protesta general dins tota Espanya contra aquells assassins. Res d'això féreu perque es fals, falsíssim que'n tengueu ni una buílafa de misericordia ni compassió ni caritat cristiana, que, per esserho de ver, s'ha d'estendre a tota persona humana, no just

an ets inímic i correlligionaris, a ses víctimes ab més forsa que no an es criminals. I voltros sou una gent tan especial que només vos recordau de sa clemencia i de sa caritat cristiana quant se tracta de treure de ses mans de sa Justícia es criminals correlligionaris vostros. ¡Molta de compassió i molta de caritat p'es criminals, p'ets assassins! i gens de compassió! gens de caritat p'es víctimes! Si, devant voltros, ets únics culpables son ses víctimes, quant es qui les feren víctimes son correlligionaris vostros! ¡Es criminals que les feren víctimes son héroes! ¡son ses úniques persones decents!... ¡Ah farsants! ¡ah polissons! ¡ah canalles! ¡Això es sa vostra farsanteria de demanar en nom de sa caritat cristiana s'indult d'ets assassins de Cullera, sense haver tenguda ni mitja parauleta de compassió per aquelles tres víctimes, sense haver tenguda mitja parauleta de protesta contra aquells crims horribles a favor d'aquelles tres víctimes, sacrificades d'aquella manera tant seuvatge, tan aborronadora!

IV

¿El quint Manament de sa lley de Deu mos obligava a demanar s'indult d'ets assassins de Cullera?

Això pretenia dissapte passat es paperot *El Ideal*. Pero ¿que sap ell des Manaments de la lley de Deu, en no esser per potetjarlos i ferne pica de porc? Es quint Manament diu: *No matarás*. Pero ¿i an-e qui es que hu diu? A tot hom en particular, individualment. Vol dir qu'un particular no pot matar el proisme per autoritat propi; sols pot matar aquell que's veu envestit de mort, això es, en defensa propia. I ab això d'aplicar sa lley an ets assassins de Cullera ¿se tractava de cap particular que s'hagués passat p'es cap de matar aquells assassins? No; se tractava d'aplicarlos sa lley que hi ha a Espanya i que's funda ab sa lley qu'ha posada es meteix Deu de que *qui mata, ha de morir*. E-hi pot haver circumstancies ab un assassinat que aconseyin es perdó o s'indult; i això s'únic que hu pot judicar, es s'Autoritat, es qui comanda més amunt de tot dalt la terra, el Rey, que comanda en nom de Deu, i a Deu donará conte de si ha fet bon us o mal us d'aqueixa Autoritat.—De manera qu'es una solemne mentida que's quint Manament de sa lley de Deu privi de matar ets assassins; es particulars, per autoritat propia, no los poren matar; ara s'Autoritat, vaja si'ls-e pot matar! ¡es sa lley de Deu i sa lley vigent d'Espanya que mana matarlos, si no hi ha circumstancies que aconseyin lo contrari. Per lo meteix, es una solemne mentida lo que diu *El Ideal* que's quint Manament de sa lley de Deu mos obligás a demanar s'indult d'ets assassins de Cullera, de manera que's qui no'l demanaven, no cumplissen aquell Manament.

V

¿E-hi ha indult p'es condemnats an es Tribunal de Deu?

Es paperot *El Ideal*, dins sa seua feresta i supina ignorancia de ses co-

ses de Relligió, ab sa curolla que duya de moure s'opinió pública a favor de s'indult des reus de Cullera, arribá a dir que «tota oració es una petició d'indult dirigida a favor des culpables no a un jutge [falible, sino a sa Justícia Suprema, que no pot caure ab error». ¡Quina mentidassa! quina barbaridat! ¡No hi ha un tal, o escriguedoretos des paperot republicá! No es ver que «tota oració» sia «una petició d'indult». No, grans republicanetxos, no n'hi ha, no n'hi ha haguts may d'indults de ses sentencies que's dicten an es Tribunal [de Deu! No n'ha indultat cap may sa Justícia Suprema de pecador condemnat a sa derrera pena, a l'Infern! Veyam voltros que preteniu de porer dar llistons d'això an es catòlics, ¿que no sou capaços de citar un sols cas que Deu haja perdonat may cap pecador després d'haverlo sentenciat? ¡Veyam si sou capaços de citarme cap condemnat a mort eterna, a l'Infern, que Deu li haja perdonada tal pena, que l'haja indultat?

Deu, grans belitres, si's pecadors se peneden de cor des seus pecats i li demanen perdó de bon de veres, i més si es sants i ses persones bones intercedeixen per ells, els-e perdona; per això sempre es abans de sentenciarlos; may en haverlos sentenciats. Una volta que sa Justícia Suprema i Infinita de Deu ha dictada sentencia, ja no torna arrera may, ja no hi ha perdó ni indult possible. Per això, es una solemne mentida lo que voltros, jo escriguedoretos de *El Ideal* vos embolicau de que «tota oració» es una petició d'indult «dirigida» a «sa Justícia Suprema» de Deu. ¡Com se coneix que voltros en feys ben poca d'oració, grans marxandos, grans terrolers!

VI

Enfílays de mentides i d'infamies

N'entaferra una partida es meteix paperot *El Ideal* contra'l Bisbe de Madrid suposant que li entren cada any 501.500 pessetes, més de mitx milió, de *Recepcions* an es capellans per dir Missa, confessar i predicar, per *Testimonials*, *Recepcions* an es *Rectors* i *Germandats*, enterraments, traslació de cadàvers, oratoris particulars, etc. etc. ¿Com sap es paperot republicá que'l Bisbe de Madrid cobra tots aqueys centenars de mils pessetes cada any per tots aquells conceptes? Qu'ha de sobre! ¡E-hu sap tant com sa coa des moix! I això demostra s'infamia des qui escriu aqueixes barbaridats: que, sense sebrehu, inventants'ho, e-hu dona per cert i segur, essent una solemne mentida. Sa qüestió per aquell paperot es infamar l'Esglesia, sobre tot es Bisbes, presentantlos com uns mostros d'avaricia, com uns despotes i tirans. ¿Que per això es necessari calumniarlos? Idó les calumnies mentint de sa manera més desenfreida. Ah! es que son aqueys republicanots vertaders deixebles de Voltaire, que deya—*Calumniau! que sempre queda qualque cosa de sa calumnia*. ¡Quins estols de vils canalles que son ets escriguedors anticlericals!

VII

Fava-parada freda de s'Obrer Balear.

No vé a esser altra cosa casi tot lo que du dissapte es paperot socialista.

Cosa notable: no bestreu gens an es republicans *historics*.—Dona conte de s'eixida des socialistes de Ciutat i Lluchmajor a Capdepera i Artá, i posa qu'un tal Stela, Lluchmajorenc, tirá un discursot a Capdepera sobre *Socialisme i Relligió*. Bo es de veure qu' aquesta se'n havia de dur ses fleumes i es gargays d'aquell tros de... socialista. Mos fa a sebre s'Obrer Balear que N'Stela «demostrá» que «sa Relligió» «avuy es senzillament injusta, i que per lo tant baix des pes de sa justícia ha de sucumbir». ¡De company Stela! ¿Sabeu tant, i anau a peu? Vol dir sa Relligió «es injusta»? Mostrau com, germá! ¡Vaja! ¡investiu! ¿Vol dir «ha de sucumbir» ¡sa Relligió?

¿Qui l'ha de fer «sucumbir»? ¿Voltros socialistes? ¡Ara li fan es manec! ¡Ja n'hi ha de fam, company Stela! Des que'l mon es mon, e-hi ha Relligió demunt la terra, i n'hi haurá mentres e-hi haja homes. ¿I sou tan pastanagues voltros socialistes que vos heu figurat esveir sa Relligió? ¿Voltros voleu llevar des mitx l'Esglesia de Deu? ¿Que no hu sabeu que'l Bon Jesús va dir que ses portes de l'Infern, tots es dimonis plegats no li porien voltar cama may ni safalearla ni tombarla poc ni gens? ¿I voltros voleu fer mentider el Bon Jesús? ¡Ja hi anau becalats per aygo! ¡Malanats més que malanats! ¡En feys massa de compassió!

DE TOTES ERBES

¡Vey republicanetxos de Sóller i de Lluchmajor i socialistetxos de Ciutat!

Per tots parlam, per tots voltros e-hi ha ventim p'es raigs de mentides i de barbaridats qu'heu entaferrades contra l'Inquisició sense sebre qu'era aqueix Tribunal, fent de cotorres i de papagays des canalles que vos han predicat sobre això dins ses llogies i demunt es paperots infames anticlericals qu'ensaboriu com-e manades d'auaus tendre, que vos es pesta cernuda. Mentres voltros tots plegats no gosau contestarmos a cap de tantes de coses com vos deym cada dissapte, seguirem noltros es nostro cap de fil.

§. 8.

Ses víctimes de l'Inquisició durant es sigles XVI, XVII, XVIII i XIX.

¿E-hu han provat es contraris de l'Inquisició de fer sa llista documentada de ses víctimes que durant aqueys sigles va fer el Sant Ofici? ¿E-hu han provat de treure'n es conte ab sos documents ab sa má, girant tots ets arxius inquisitorials i no-inquisitorials, consultant tots es monuments històrics d'aquells temps, impresos i manuscrits? ¡Que s'han d'esser cuydats. Deu meu, de fer una tal cosa! Això seria honradesa, lleyaltat, bona fe; i es contraris de l'Inquisició en general ni coneixen tals virtuts ni manco les volen practicar; fan lo que les mostrá de fer es seu cap-pare, aquell gran polissó, aquell gran canalla d'En Llorente: acaramullen víctimes i víctimes a centenars, a milenars, i donen per cert que l'Inquisició va fer tants de milenars de víctimes sense sebrehu ells que les fés, sense tenir ells cap prova de que realment les fés. Ja hu vérem dissapte passat En Llorente com treya's conte de ses víctimes de l'Inquisició: suposant contra tota veritat i calculant demunt aquelles suposicions falses. I tots ets altres contraris de l'Inquisició ja no han fet altra cosa per treure's conte de tals víctimes: les han «suposades»; may son estats capaços de provar que fossen tantes com diuen ells. Per exemple, es republicanetxos de Sóller dins sa seua fupa carabassenquisima tengueren se desvergonya de dir que l'Inquisició havia cremats *cinc milions d'homes*. ¿Aont consta que l'Inquisició fés may tal cremadissa? ¿No hem provat fins a sa derrera evidència que l'Inquisició no matá negú may ni molt manco cremá may una persona qu's una persona? ¡¿que'n direm d'ets escriguedoretos de s'Obrer Balear, que dia 30 de desembre tengueren sa poca alatxa de dir que «es piadosos inquisidors» «desde 1481 fins a 1808» «cremaren vius 31012 espanyols, i ab estatua 16.859, i en «penitenciarren 291.450». ¿D'ont s'han tretes aqueixes cifres ets escriguedoretos de s'Obrer Balear? Sens dupte de qualque llibrot o paperot anticlerical, que hu copiaren de sa mala ánima d'En Llorente. Per això no'ls-e direm an aqueys escriguedoretos més que menten tan alts com son atribuint tants i tants de milenars de persones cremades per l'Inquisició.

Com-e cotorres i papagays que son de lo qu'han vist demunt es llibrots i paperots anticlericals, no's merexien altra tapaboques.

Vegem ara lo que fa En Llorente per treure's conte de ses víctimes de l'Inquisició. ¿Se funda en cap document? ¿Presenta ses fonts qu'ha consultades? ¿Demuestra en res ni per res qu'haja consultats ets arxius de cada una de ses Inquisicions per treure's conte de ses víctimes que cada una d'elles va fer? Res d'això; dedica es capítol XLVI des tom VIII de sa seua mentideríssima *Historia Crítica de la Inquisición de España* a «calcular» ses «víctimes ab expressió cronològica d'ets inquisidors generals baix des quals se verificaren» tals víctimes. ¡¿com fa aqueix «cálcul»? ¿amb-e quins fonaments? ¿amb-e quines claricies? Ab cap fonament ni cap claricia; fa's «cálcul» demunt «suposicions» absolutament falses. Va per «Inquisidors Majors». Diu tal «Inquisidor Major» e-hu va esser tants d'anys; «se calcula» que cada Inquisició va fer tantes de víctimes (cremats en persona, cremats ab estatua i penitenciat); e-hi havia tantes Inquisicions; per lo meteix pujen tants de cremats en persona, tants de cremats ab estatua i tants de penitenciat cada any; i, multiplicat això p'ets anys que durá s'inquisidoratge de tal Inquisidor Major, pujen tants. I així va acaramullant centenars i milenars de víctimes «calculades», «suposades»; no reals ni de bon de veres, sino que just existiren dins es carabassot d'En Llorente. Pero ell té sa gran desvergonya de donarles per reals i vertaderes víctimes, contant que's devots que l'havien de lleigir serien uns ases, uns trossos quoniam d'aquells que's mamen es dit i que les poren pintar St. Cristòfol nan i donarlos figures per llenternes. Es de lo més barbatxo qu'hajem vist may aqueix sistema *crític* d'aclarir, d'escorcollar es fets històrics ab «cálculs» a l'ayre i ab «suposicions» destituides de tot fonament, ubertament falses. ¿Quin historiador serio, quina persona decent, per contrari que sia de l'Inquisició, pot admetre tals «cálculs» tals «suposicions»? Sa veu lo desbaratat i barbatxo des «cálculs» d'En Llorente, que «suposa» tants i tants de cremats cada any a cada Inquisició, allá ont consta d'una partida d'Inquisicions que's «estaven» anys i més anys sense dictar cap sentència de *relaxació* que pogués donar lloc a que penjassen o cremassen qualcu. Consta, per exemple, que l'Inquisició de Mallorca no *relaxá* negú desde 1515 fins l'any 1675. ¡Cent xixanta anys sense motivar cap mort! ¡s'animal d'En Llorente li atribueix cada any d'aqueys un bon enfílax de cremats en persona! Consta també d'altres Inquisicions que's passaven 10, 20, 30 anys i més sense celebrar cap «Aute de Fe» o celebrantne només per simples «penitenciat», sense cap *relaxació*; mentres qu'En Llorente suposa que cremaren centenars de persones. ¿S'es vista desvergonya i polissonada consemblant? I això es sa font aont van a beure tots ets escriptors anticlericals per tirar llamps i pestes contra l'Inquisició!

Dissapte qui vé, si Deu ho vol, veurem quines claricies fundades e-hi ha sobre ses víctimes de l'Inquisició desde l'any 1500 fins que la llevaren l'any 1813.

¿I encara no gosau a treure's nas per defensarvos, grans republicanesxos de Sóller i de Lluchmajor ni voltros socialistesxos de Ciutat?

Vel·lada de jaumistes i integristes

En feren una es dia dels Reys avespre an es *casino Tradicionalista* de Ciutat, i sembla que hi reynà molt d'entusiasme, gracies a Deu. E-hi tiraren discursos ben calents D. Miquel Singala i Cerdà, D. Miquel Bordoy i Oliver, D. Alfred Llopart, D. Mateu Zaforteza i Mussoles, President de sa *Jovintut Jaumista*, i llavo D. Marià Zaforteza i Crespi de Valldaura, Caporal avuy des jaumistes mallorquins per mort del noble senyor D. Felip Villalonga Mir, d'honorable memoria. El Sr. Llopart tirà a s'idea s'idea de publicar un periòdic *jaumista*. Mos agrada ferm s'idea, i Deu fassa que sia prest. Això es que hem mester: molts de periodics que defensin sa part bona, sien politicament des color que sien. — També mos feu molt bona impressió veure jaumistes i integristes fer un acte públic de propaganda. Noltros lo que voldriem ab tota sa nostra ànima es que jaumistes i integristes s'organissin per tot Mallorca politicament, que fossen forces polítiques reals i efectives i ab *actiu servici*, i que prenguessen part en totes ses eleccions, no per ferse mal unes ab ses altres, sino per ferse costat mutuament i ab perfecta intel·ligència ab totes ses altres forces anti-revolucionaries. Si ets anti-revolucionaris d'Espanya s'entenien, això sí, sense renunciar cap d'ets elements anti-revolucionaris a sa seua significació política especial, i ben entesos per donar sa batalla a s'inimic comú, qu'es sa Revolució; — no es duptos que's revolucionaris, sortirien derrotats, pero de tot. — ¡Vaja, ido, bons germans jaumistes i integristes! ja veure si vos organissau de bon de veres, sortint des *retreiment*, qu'es sa mort de tot partit polític! ¡Hala! ¡fora vessa! ¡fora son! ¡No, no es gens hora de dormir p'es fíys de l'Esglesia ni p'es qui s'apreien de bons espanyols! ¡Uys espolsats, molt de seny i fora por!

Més ventays an En Juan Monserrat de Lluchmajor.

En va dir tantes de doypades i mentides demunt s'*Obrer Balear* die 9 i 23 de desembre, que, per posarleshí de manifest i apurarleshí degudament se necessiten moltes columnes de LA AURORA, i per això cada dissapte n'hi dedicam unes quantes, totes ses que ses altres atencions que tenim, mos permeten. Seguiguem, idó, etzibant ventays an aqueix socialista republicano Lluchmajorenc, inimic de Cristó i desjectador desenfeit de sa moral catòlica.

11.

¿I ses «immoralitats» de St. Ignaci de Loyola?

¿Ell aqueix republicano Lluchmajorenc també sostén que aquell gran sant? Fundador de la *Companya de Jesús*, tot bondat, caritat, penitència i zel de sa gloria de Deu i de sa salvació de ses ànimes, que's passà la vida fent oració i penitència i sacrificantse per convertir pecadors i heretges i per formar tot un exercit d'apòstols i sants de Deu per promoure per tot arreu la Major Gloria de Deu, sa conversió des pecadors, sa santificació de tots es feels i sa salvació de tots ets homos; sí, aqueix socialista Lluchmajorenc pretén qu'aquell gran Sant, sens d'apte un des qui han fet més bé a s'hu-

manidat des sigle XV ensà; pretén aqueix republicano de Lluchmajor qu'aquest prodigi de santedat i de virtut, St. Ignaci de Loyola, també va esser «immoral» i una prova de que «sa moral catòlica es sa pitjor de totes»? ¿Com e hu prova? com e-hu demostra que St. Ignaci fos res d'això? Ni hu prova ni hu demostra; només e-hu diu, mentint com s'ànima de Judes. Deu se'n apiat d'aqueix Juan Montserrat de Lluchmajor! Amèn.

12

¿Fr. Tomás de Torquemada es una afronta de sa moral catòlica?

Sí, aquest socialista de Lluchmajor se figurà esfondrar i capxifollar D. Francesc Mulet just emanantli dia 9 de desembre si era partidari de Fr. Tomás Torquemada, i si'l considerava «moral» i acabava donantlo per una mostra de que sa moral catòlica era sa pitjor de totes. Moltes d'infamies i brutor se son dites i escrites contra Fr. Tomás de Torquemada; pero no es sa veritat ni s'amor del proïsme ni es zel de sa justícia qui ha vomitades tals infamies i brutors sino s'odi a sa mostra santa Fe, s'odi i sa rabia i sa polissoneria d'heretges, renegats, masons i demés inimics, descuberts o solapats, de Deu i de l'Esglesia Santa. D'aqueys es un eco escanyat i inconcient En Juan Monserrat de Lluchmajor. Com se suposa, ell no'n sap res de Fr. Torquemada; es seus paperots i llibrots li han dit qu'era un mostro d'iniquitat i crueltat, i així hu repeteix ell com un papagay, com una cotorra.

Vegem, idó, qui era Fr. Torquemada. Nat l'any 1420 a Valladolid, se distingí de molt jove pe'sa seua «privilegiada intel·ligència, serietat i recitit natural. A ses escoles contrapassava tots ets altres, no sols p'es seu bon cap, sino pe'sa seua gran aplicació i pe'ses seues virtuts. Cridà molt s'atenció de la gent, i el mon li oferia un brillant pervindre; pero ell s'estimà més s'hàbit gloriós de St. Domingo, que demanà, essent ben tenral encara, i prou que le hi concediren. Com va esser frare seguí estudiant a matar i fent tot quant sabia per esser un fíys de St. Domingo de bon de veres. Cursà filosofia i teologia i canons, i aviat en va esser cafedràtic ab gran fluïment d'ell i profit des seus deixebles. Ses derrereres que tenia de voler figurar dins el mon ni dins sa seua Orde: en tenia prou ab sa seua càtedra i ab so malavetjar esser cada dia més bon relligiós i seguidor del Bon Jesús. Ell feya aqueix contes, pero l'Orde i Deu en feyen uns altres; i, com manco s'ho pensava ell, el feren Prior des convent de Santa Creu de Segovia.

Ab això sa seua fama de sabí, virtuos i recte seguí escampantse i escampantse, i aviat arribà an el gran Cardenal Mendoza, que de bo que tenia ab sos *Reys Catòlics*, D. Ferrán i D.ª Elisabet, li deyen *es tercer Rey d'Espanya*. E-hi ha que tenir en conte qu'aqueix Cardenal may feu servir tal influència per res dolent, sino per coses bones i glorioses sempre. Ell va esser es protector més gros que tengué En Cristófol Colom, i an aqueix Cardenal deu Espanya haver descuberta l'Amèrica, perque a ell se va deure principalment qu'En Colom no se'n anàs a una altra nació a oferirse per fer aquell descubrimient. Idó bé, es Cardenal Mendoza se va fer es gran protector de Fr. Torquemada; el recomenà ab gran forsa an es *Reys Catòlics*, i la Reyna el volgué conèixer. Fr. Torquemada no anava de presentarse a la Cort; era un mon que no li feya gens gens; pero no tengué altre remey que presentars'hi, i hu va fer ab gran repugnancia, humilitat i modestia. I hi hagué d'anar moltes de vegades perque tant el Rey com la Reyna volien sebre es seu parer sobre coses de govern, tocant ab ses mans sa gran sabiduria i prudència de Fr. Torquemada; de manera qu'aviat l'anomenaren Capellà i Confés d'ells. Una partida de vegades la Reyna volgué que'l Papa el fés Bisbe, pero Fr. Tomás s'hi resistí a les totes a que'l presentassen per tan altíssima dignitat.

Fins i tot el volien fer Arquebisbe de Sevilla; ell en via neguna hi consentí. Lo que no pogué rebutjar fou es càrrec d'Inquisidor que l'any 1482 li imposà la Santa Seu, com vérem més enra parlant de l'Inquisició contra's republicanesxos de Sóller. De tot d'una el feren just Inquisidor, pero ben aviat el Papa volgué que fos l'Inquisidor Major, primer de Castella, i l'any 1483 de tota l'Espanya, presidint l'Inquisició Suprema, per dirigir totes ses Inquisicions de 1.ª Instancia i rebre ses apel·lacions que hi hagués d'aquelles. Això prova es gran concepte que mereixia an es *Reys Catòlics* i a la Santa Seu, concepte qu'era ben fundat i ben justificat. No foren berbes ses dificultats que trobà per establir i organisar l'Inquisició per tot Espanya, que sortien sobre tot de dos vents: 1er de sa gran multitud de *convertos*, de part de fora catòlics, pero de part de dins renegats, i qu'eren gent poderosa, rica i de gran influencia, que no's feyen gens d'escrúpul d'apellar a qualsevol medi, es més criminal i seuvatge, per llevarse de devant ses busques que veyen que les havien de venir de l'Inquisició, aglantintlos ses seues mangarrufes; i 2on per lo difícil qu'era trobar gent bona per desempenyar es càrrecs de tantes d'Inquisicions, això es, que reunissen tantes i tantes de condicions de zel de la fe i d'integritat de consciència i prudència i maduresa de judici i de tacte que's necessitaven p'es càrrecs inquisitorials. E-hi ha que dir que Fr. Tomás Torquemada va sebre véncer en gran part totes aqueixes dificultats, i ab això va demostrar es seu gran talent, maneig, integritat, caràcter, virtut i prudència. No hu volgueu sebre ses coses que mogueren contra ell per capxifollarlo, per llevarlo des mitx ets inimics, amagats i descuberts, de sa Fe i de l'Esglesia. Acudiren an el Rey i a la Reyna i an el Papa posantli mil calumnies, acusantlo de mil coses lletges; pero, com sa veritat sempre sura, sortí sempre net de tot, mantenintli tant es Reys com el Papa tota sa seua confiança. A's meteix temps qu'enforinyaven contra ell a la Cort d'Espanya i de Roma i com veren que ni aquí ni allà per tal vent no hi havia res que fer, feren mil provatures de llevarlo des mitx, assassinantlo, com assassinaren l'Inquisidor de Saragossa, Pere d'Arbués; i es segur que hu haurien conseguit, si una partida de bones persones, sense qu'ell les ho demanàs, no se fossen oferides i empenyades a acompanyarlo sempre que sortia des convent. Sí, un estol de cavallers, sempre qu'anava p'es carrer, li donaven escolta, i hi va haver dies que no'l deixaren romandre an es convent, sino que'l se'n dugueren a passar sa nit a punts fortificats, perque no's fiaven de que's compromesos en materia de fe no tractassen d'assaltar es convent. Veyent això la Reyna, va dispondre que 's Familiars del St. Ofici establissen un servici per torn d'una partida que sempre guardassen l'Inquisidor Major. Ell sempre va procedir en totes ses causes ab gran recitit, imparcialitat i puresa d'intenció, sense més zel que's de sa Fe, sense més esperit que's de justícia. I may per may deixà de guardar sa Regla de l'Orde ab un esment fora mida, mantenintse dins sa perfecta pobresa de que tenia vot fet a Deu. Així es que no pogué fer sa dot d'una germana seua que volia entrar monja, i no hi hagué altre remey que's senyalar una petita pensió an aquella al·lota per que pogués professar sa Retgla de la Tercera Ord. de St. Domingo. Fr. Tomás may va dur roba de lli ni menjava carn, sino just peix i llegum. Des donatius grossos que's Reys li feren i, des sous considerables que tenia com Inquisidor Major que vos pensau que va fer? Idó re construí i acabà's convent de Sta. Creu de Segovia, als l'esglesia des poble de Torquemada i es gran convent de St. Tomás d'Avila, un verdader monument d'art, una llegítima gloria d'Espanya, que's lliberals i revolucionaris de l'any 1835 i es qu'is-e vengueren darrera, profanaren horriblement. Bastava que fos obra de Fr. Torquemada. La despujaren de totes ses preciositats artístiques que pogueren; l'

esglesia arribà a servir de presili i després per tancarhi bestiar. Més envant e-hi hagué un bisbe a Avila, Il·lm. D. Ferrán Blanco, que la comprà i s'hi gastà tot es patrimoni per restaurarla i restituirla an es culte catòlic.

An es 74 anys d'edat, l'any 1494, sentintse ja vey i acabat de forces, demanà an el Papa que li llevàs aquella càrrega feixuguíssima de *s'inquisidoratge*. El Papa no hu volgué en via neguna, i per ajugerarlo, li posà per bul·la de 23 de juny de dit any quatre *coadjutors*: s'Arquebisbe de Mesina i s'Arquebisbe de Sevilla, el Bisbe de Mondoñedo i el Bisbe d'Avila. Va viure fins dia 26 de novembre de 1498, qu'entregà a Deu sa seua ànima, consagrada an es servici de Deu i de l'Esglesia. — L'enterraren dins la sacristia de St. Tomás d'Avila. Encara's conserva's sepulcre, pero no's cos ni ses cendres d'aquell gran homo. Diferents vegades es revolucionaris volgueren profanar ses despulles mortals d'aquell avorrit Torquemada, pero sempre trobaren es sepulcre buyt; lo que feren aquells *valents*, fone picar i raure ses lletres de s'inscripció des sepulcre, ja que no's porien assaciar des cos ni de ses cendres des gran Inquisidor.

Això va esser Fr. Tomás Torquemada. ¿Amb-e que va esser «immoral»? ¿Que va fer per haverlo de tractar d'afronta des Catolicisme, per haverlo de retreure com una prova de que «sa moral catòlica es sa pitjor de totes»? Veyam, jo Juan Monserrat de Lluchmajor! citaunosne cap que no sia una mentida com unes cases? ¡Hala, homo, vuy dir, socialista republicano!

Per avuy ja n'hi haurá prou de *ventays* an aqueix subjecte. Dissapte qui vé, si Deu ho vol i Maria, comensarem a donarn'hi sobre lo que diu contra's Comte d'Espanya, En Zumalacárregui, En Cabrera, En Cucala i contra ets exercits carlistes, que's veu que no's e té qu'es la pía En Juan Monserrat, i això sí qu'es una bona senya a favor des carlistes. ¡Pobres d'aqueys si aqueix socialista republicano de Lluchmajor estigués gens per ells!

Se devia figurar aqueix belitre deixar es catòlics sense polsos sols treguent a rollo es carlistes. Ell meteix tocará ab ses mans lo calsat per aygo que va.

Lo que mos feya falta

Ha molt de temps que tenim necessitat d'un servici de Sanitat especial, per lo que se refereix a aigos embassades, que son causa de moltíssimes tercianes; per exemple, sa torrentera des *Bessons* fins a *Ca-Na Borges*, s'estany de *Ca N'Amer* es Cap des *Toy* des nostre Port. ¡Quantes n'han brollat de tercianes an aqueys punts! tercianes d'aquelles que maten i cortanes ben maleptes. Ido ara que tenim un *Inspector de Sanitat*, especial per això, aprofitem s'avinentesa. En nom de sa salut pública demanam a ses nostres honorables Autoritats que fassen venir aqueix *Inspector de Sanitat* per que visiti tots aqueys punts aont e-hi haja aigos embassades; i allo qu'ell trobará que s'hi ha de fer, i que le hi fassen per amor de Deu! Es cent mil vegades preferible gastarse mil pessetes netejant aqueys punts qu'haverles de gastar de quinina i esfondrar es ventres des pobres malalts que la s'han d'empessolar, tan xereca i de mals arrambatges com es.

Cridam s'atenció des nostre Sr. Bal·le i de tot es Magnific Ajuntament demunt aquesta cosa. ¡Magnífics senyors! se tracta des bé públic de Manacor, qu'es una llei suprema!

S'indit des reus de Cullera

Duyta sa causa an es Tribunal Suprem de Guerra i Marina, se va tenir sa vista es dies 9 a 10; e-hi hagué Sentencia dia 11, posant tres penes de mort an es *Xato de Cuqueta* i a altres sis reus una per hom, i llavo una bona partida de *cadenes perpetues*. Resultaven set condemnats a mort.

Comunicada sa sentència an es Govern, aquest dia 12 aconseyá an el Rey s'indult de sis condemnats a mort, tots fora's Xato de Cuqueta, que'l Rey indultá també dia 14, ab lo qual no estigué conforme es Govern, i presentá tot es Ministeri sa dimisió; pero'l Rey, oits es Presidents des Congrès i des Senat i ets ex-presidents de Ministres: En Maura, En Moret i En Montero Rios, torná confiar sa formació de Ministeri an En Canalejas, que hu acceptá.

¿Que hem de dir noltros sobre aqueys indults? Respectuosos sempre ab ses Autoritats, per respecte a ses qu'han decretats tals indults i per no afegir llenya an es feix, que ja es massa gros, no hi volem fer cap altre comentari més qu'aquest: ¡Deu fassa qu'aqueixa clemencia que ses Autoritats acaben de tenir ab sos reus de Cullera, no doni ales a sa Revolució, que's vol engolir l'Espanya, comensant pe'ses Autoritats qu'han concedit s'indult!

Na Tricafaldetes.

Això era un viudo que sa dona, com se morí, li deixá una al'lota que li deyen Tricafaldetes, de bona pasta ferm, pero més viva qu'una centella.

Aquell viudot se cansá d'esserho i escomet la Sra. Mestra de sa Costura, que ja n'havia doblegats trenta i no s'hi era acostat may cap estornell a dirli: —¿Com te va la vida?, i la pobreta tenia una casera que l'alsava en pes i no la deixava viure. Ab tal que fos homo, a qualsevol tros de carn batiada hauria donat es sí aquella mellenga. Prou que se'n reya ella de sa cansó que diu:

Si viudo et vol, Catalina,
dali's vent per escampat;
clavell qu'altri ha olorat,
ja no té s'olor tan fina.

Així es que, com son pare de Na Tricafaldetes s'hi arrambá a dirli cinc sous quatre sous, la Sra. Mestra va amollar un «sí» com unes cases.

Sobre tot se casaren, i sa primeria tot era «pa i mel», per la pobre Tricafaldetes, pero dins poc temps li comensá es «pa i fel», perque la Sra. Mestra la va prendre tan ab venós, que no la poria veure ni pintada, i tot quant feya s'al'lota, sa madastra hu donava per mal fet i esguerrat, fins an es punt qu'un dia agafa's seu homo, i li diu:

—Mira tu: d'aqueixa polissona de Na Tricafaldetes n'estic fins part demunt es cabeys; no puc agontar pus, i desde ara te fas avinent que, si no la te'n menes que no torn, me'n aniré jo.

—Pero ¿que fa aqueixa fiyona meua, per haverla de treure defora? ¿Com no hu veus que no la hi puc treure? ¿Que diria sa gent? Sobre tot, jo no tenc cor per fer una tal cosa!

—No res no res, diu la Sra. Mestra. ¿Que no't venga de nou si un dia d'aqueys en tornar, trobes sa casa buyda i t'assegur que no'm veurás pus ab uys que tengues!

Aquell homo davant tals comandacions se retgirá, pero ben retgirat, i no s'aturava de dir:

—No hi ha remey: aqueixa dona meua m'ha de dur a piló! ¡Vaja quina casada qu'he feta! Ja m'hauria valgut més, esdia que'm vaig tornar casar, ha ver tenguda una d'aqueles tercianes mascles que devegades se'n duen ets homos! Pero ¿que hi farem, si ja he feta sa porcada de carregarme ab aqueixa mala pell sa creu del sant Matrimoni? ¡Gordavos d'un: "ja esta fet", qu' es un llamp que ja ¡ha feta cendre! ¡A veure de quin cap feym estelles!

Aquell pobre homo no hi veyá de cap bolla ni sabia per ont caminava d'apurat, fins qu'un dia ben demati s'aixeca, crida Na Tricafaldetes, i li diu:

—Anem a cercar un feix de llenya!
—Anem! diu s'al'lota. Escoltau, mon pare diu ella, ¿i que no conveniria que dugué berenar dins es senayonet?

—Du'n! diu son pare

(1) La'm contá Na Roca Pons, de Sineu, qu'estava per criada a Ca'n Dameto, de sa Cortina, fa una quinzena d'anys.

I ella, que s'era temuda de tot i que sa madastra la volia fer mal-bé i que ponyia tan fort son pare per que la tregués defora per a sempre,—va pensar:

—Ja hu veig. Es que mon pare, ab s'escusa d'anar a cercar un feix de llenya, me'n vol menar, i deixarme per dins sa garriga, que no puga tornar.

—I ¿que fa ella? Además des berenar, posa d'amagat dins es senayonet un parey d'escudelles de guixes, i diu ¡a son pare.

—Porem partir en voler, mon pare. Parteixen, i de d'allá cap a sa garriga per drosseres i caminoyes de cabres; pero's diantre de Na Tricafaldetes, qu'anava darrera darrera, duya sempre sa maneta plena de guixes, i cada cinc o sis passes n'amollava ¡dues o tres en-terra; i son pare davant davant i ella darrera darrera, i de d'allá cap a sa garriga.

A la fi hi arriben, i son pare se posa a pellucar buscays per fer es feix i Na Tricafaldetes també.

Assetsuaxí son pare li diu:
—Tricafaldetes, no't mogué d'aquí, que allá baix e-hi ha un homo que'm crida; i, si't movies gayre, en jo tornar no't trobaria.

—Anauvosne descansat, diu Na Tricafaldetes.

Se'n va ell ben depressa, i que havia d'esser cap homo que'l cridás! Ben dret cap a ca-seua se'n aná ell, ben segur de que Na Tricafaldetes no seria capaç de trobar es camí de ca-seua, i així ell viuria a pler ab sa seua dona.

Aquesta, com el va veure que tornava sense sa fiasra, no hi cabia de goig. Tengé una galina farcida i un arròs de primera, i se posen a fer sa gran sopada.

Na Tricafaldetes ja's malpensá com sentí que son pare deya que'l cridaven, allá ont ella no havia sentit res; i més se malpensá com va veure que passava un quart i un altre i una hora i un'altra hora, fins qu'arriba a dir:

—No la m'ha feta mon pare que no la m'haja pensada! ¡Això es sa madastra que la hi fet fer! pero'si Deu ho vol, no'n sortirá ab la seua!

Va berenar ben descansada; i, com hagué berenat, ja li ha estret seguit es tirany de ses guixes qu'havia a nollades per tot allá ¡on era passada ab son pare; i ja hu crec que aquelles guixes li mostraren es camí de ca-seua, sense fallar un punt.

Com va esser davant es portal, ja feya fosqueta. Estava tancat, i sentí renou de plats. Era que se calaven sa galina farcida son pare i sa madastra, després d'haver llevat des vent s'arròs.

I li arribá sa veu de son pare, que deya:

¡O Tricafaldetes ma fiya!
¡O sijo't tenia!

¡aqueixa cuixeta de galina't daria!
Aquí Na Tricafaldetes toca a sa baula ben fort; son pare s'aixeca a obrir, obri, i me troba aquella fiyona seua que li diu:

—¡Mans, mon pare! ¡Vametassí! ¿Que voleu d'aqueixa fiya vostra?

—¡Jas aqueixa cuixeta de galina, diu son pare tot esglayat de veure-la-se davant an'aqueixa fiyeta seua, qu'ell may s'hauria pensat que sabés afinar es camí per tornar. I n'estava l'homo més empeguet que no sé que me'n diga d'haverla enganada d'aqueixa manera tan indigna deixantla tota sola a les mars perdudes dins aquella garriga.

Qui va prendre una rabiada feresta, va esser sa mala madastra com torná veure dins ca-seua Na Tricafaldetes. Sa rabia la pren, s'aixeca ab una rebel·lada, i, treguent foc p'es caixals, se'n aná cridant:

—¡Aquesta polissona per aquí altra volta! ¡No vuy acabar de sopar! ¡Me'n vaig! ¡me'n vaig!

—Te'n vas? diu es seu homo. ¡Veste'n! i si has de tornar, torna girada com ets odres! ¡Amèn!

Estigué un parey de dies a tornar fins que li hagué espassada sa rabia, i se presentá ben morrotosa i alisa, i ben escoada, que no alsava ets uys d'en-terra.

Però ¿que me'n direu? Ell d'es cap d'una temporada ja hi tornaren esser a bous ab so seu homo cuantra Na Tricafaldetes, dient qu'era una tal i una

qual, i que no era sofridora per cap vent del mon, que'l dimont que hi habitás.

Son pare demanava an es veynats a veure si s'eren temuts de que s'al'lota donás gens de motiu a sa madastra per durla tan cuantra; i tots li deyen que no, qu'era una bona al'lota de tot, qu'era la Sra. Mestra sa xareca. Son pare hu veyá així meteix, però se trobava estret de tot, perque per un vent no volia tirar sa fia i pe's'altre no's volia desavenir ab sa dona. Lo terrible per ell era aquell geniot d'ella que no tenia remey.

¿Que m'en direu? Ell al punt la Sra. Mestra ja li torna dir:

—¡Menalate'n, que no torn an aqueixa polissona de Na Tricafaldetes, si no vols que me'n vaja jo primer. I es dia que jo me'n vaja, jo t'assegur que no'n tornarás veure pus may aquí dins.

Aquell malenat, per no sentir-la pus, un dia ben demati crida Na Tricafaldetes, dientli:

—¡Hala si t'aixequés! anirem a cercar un feix de llenya, que ja l'acabam de tot.

Na Tricafaldetes s'aixeca, agafa es senayonet, e hi posa's berenar, e-hi afixa també un parey d'escudelles de faves per lo que pogués esser, perque hu va veure massa clar que son pare, de lo qu'anava, era de ferli sa meteixa endemesa de s'altra vegada.

Parteixen, i de d'allá son pare davant davant i Na Tricafaldetes darrera darrera per caminoyes i tiranyes de cabres; pero ella sempre duya sa maneta plena de faves, i cada quatre o cinc passes, s'así amollava un parey de faves en-terra, per porer sebre després per aont eren passats i tornar trobar es camí.

Camina caminarás, arriben a una grandiosa garriga, i ja foren partits tots dos pelluca qui pelluca buscays per fer es feix.

Assetsuaxí son pare diu:
—Tricafaldetes no't mogues d'aquí que'm tornen cridar; i, si't movies, llavo en tornar, no't trobaria.

—¿I que deys ver que tornareu? diu s'al'lota.

—¡Vaja si dic ver! diu son pare. ¡Veyés si ara te deixaria dins aqueixa garriga! ¡No has d'esperar això de ton pare tampoc!

Son pare se'n va corrents, fent com qu'anar an aquell que deya que'l cridava; pero allá ont se'n aná ell, va esser, fent volteres, i volteres cap a ca-seua, deixantme sa pobre Tricafaldetes tota solina dins aquell grandios mitjà.

Veyent que's torbava, ella s'esclama:

—¡No la m'ha feta mon pare que no la m'haja pensada! ¡Ja m'ha tornada deixar, per impugnes de sa madastra! ¡pero, si Deu ho vol, no'n sortirán ab la seua!

I ¿que fa ella? Pren es tiranyet de ses faves que ensá i enllá havia amollades p'es camí, i ja hu crec qu'aquell tiranyet de faves no deixá fins que va esser, hora baixa de tot, davant ca-son pare.

Tenien tancat i sopaven, perque sa madastra, tot d'una que son pare de Na Tricafaldetes arribá, veyent que no tornava sa fiasra, va fercir un bon pollastre i va fer un arròs de primera. Com e-hu tengué llest, se posen en taula, i allá menja qui menja, sense sospitar qu'ls escoltas de defora aquell diantre de Na Tricafaldetes.

Son pare així meteix no la se poria treure d'es cap an aquella al'lota, i agafa una cuixeta de pollastre, i ja es partit a dir:

—¡O Tricafaldetes ma fiya!
¡O si ara't tenia!
aqueixa cuixeta de pollastre't daria!

Na Tricafaldetes tot d'una toca a sa baula, son pare obri, i ella se presenta tota xerevel·la, dient:

—¡Mon pare! ¡vametassí! ¡digau que voleu de sa vostra fiya!

Son pare tot content, li dona una ferrada p'es coll i sa cuixeta de pollastre,

Com sa madastra veu alló, cuyda a esclafir de rabia, cridant com una desesperada:

—¡Altre pic aqueixa gran polissona per aquí! ¡Me'n vaig! ¡me'n vaig!

I se'n aná flastomant com un carreter contra Na Tricafaldetes i contra's seu homo perque l'havia admesa i

li havia donada sa cuixeta de pollastre.

(seguirá)

JORDI DES RIBES

Socialisme i Proletariat

III

Es doctrina fonamental des Socialisme, que tots es mals socials i econòmics son conseqüencies naturals, i lògiques, fatals de s'actual regim econòmic, el qual es essencialment dolent, injust.

Es idó un contra-sentit socialista demanar cap reforma social o econòmica; es socialisme exigeix, com-e qüestió previa, sa destrucció des regim actual.

Però ¿com destruir aquest regim de producció privada?

Aumentant cada dia sa classe des qui no tenen «medis» de producció o sia des proletaris.

Es evident qu'ets agitadors socialistes s'en guarden prou de esposar aquests axiomes «marxistes» des socialisme científic. Pero en realitat no fan altra cosa que posarlos en práctica.

Si anau a sentir aqueys «agitadors», veureu, com no més pinten sa vida des treballador com inaguantable, per veure si el farán desesperar. May los sentireu parlar de medis d'estalviar, ni de cap forma de previsió; ni d'ensenyansa professional, ni de res que pugja elevar el lliuel des treballadors. Sols parlen de lluita de classes, de guerra social.

¿Qui hu negará, qu'es socialistes resumeixen totes ses seues aspiracions, en sa lluita de classes?

¿Quina cosa idó més lògica que voler augmentar ses files des proletariat?

Sí, molts, molts de pobres que no tenguen aont caure morts, vetquí lo que volen es caporal socialisme, per sa meteixa raó qu'un general vol molts de soldats.

En quant an es rics, es socialisme, si pogués, acumularia totes ses riqueses en ses mans d'un tot sol; es bons deixebles d'en Marx no poren manco de sentir pler davant aqueis «reis» des «trusts» nort americans: ells son ets unics precursors des nou regim socialista.

PENROY.

Secció local

Sa derreria de la setmana passada, els agraciats ab so número que tregué sa Grossa: cobraren; ab motiu d'això van de lo més xelists. Deu los ne don d'alegría, y que ho puguen disfrutar molts d'anys.

Sa nouena de St. Antoni, es estada molt concorreguda; l'ha predicada Mossen Miquel Fuster. El dissapte de St. Antoni, colcada; i lo endemà gran festa a l'esglesia; i el capvespre, benedica des bes-tot abtal orde y compostura, que no deixava res que dessitjar: no com aquell temps, que tal dia pareixia una guerra viva. Quants de retgiron y quantes d'iregularitats no hi havia? Pero ara, gracies a Deu i an el Sr. Bal·le que tenim, tot això está acabat. Beníssim!

Els sembrats com que no s'encarrillin malament; si que, segons es nostre parreixer, aniria bé que plugués; pero Deu sap lo que convé.

Sa primavera s'acosta; ja hem vists aubons, i espárrecs; y molts d'amel·lers florits. ¡Alerta mosques! que, si venen gelades tardanes, no mos embarquin es bassó antes d'hora, y ab barca de canya.

Aquest any han plantades una partida de vinyes. No es estrany ab sa pujada que tengué es vi ara fa dos anys. Aquí se calcula a s'enrevés. «En temps de pau comprau armes», diu s'adagi. I no hu feym així: quant es vi puja, llavo feym vinya; y, per anarmos bé, ja l'hauriem de tenir feta. Ho repetim, «en temps de pau comprau armes.»

S'altra Juvintut Conservadora dia set va fer un dinar, posant peus devall taula un cenfener de socis. Duen que hi reyna tant d'entusiasme i que hi tiraren discursos, que foren molt aplaudits, D. Benet Rosselló, D. Guillem Puerto, D. Rafel Galmés i Vallespir i D. Jusep Oliver, demostrantets tots molt encoratjats i ben sols a treballar granat per dur endavant sa manera com ells entenen sa política conservadora. Que sia tot per bé de Manacor!